

Ірина Зварич, викладач кафедри іноземних мов

*Національної академії Служби безпеки України
та кафедри перекладу з англійської мови
Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ШЛЯХИ СТАНДАРТИЗОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ США

У статті йдеться про те, що педагогічна майстерність викладача проявляється у вмінні гармонійно поєднувати різні підходи до стандартизованого оцінювання якісного рівня знань студентів, що сприяє підвищенню його об'єктивності й надійності.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. У системі освіти США здавна триває конфлікт між двома тенденціями. Один з них полягає у створенні загальної рівноправної освіти, мета якої – надання рівних можливостей навчання всім соціальним групам. Інша наголошує на селективності освіти з метою вдосконалення підготовки академічної та наукової еліти. Саме тому дехто з американців вважає, що варто витратити більше коштів та зусиль на підвищення технічного стандарту освіти США. Проте логіка підказує, що від цього рівень освіти не підвищиться, тому що для якісної освіти високого рівня знань необхідна відповідна компетентність, професійність, наполегливість викладачів, а потім технічне оснащення і фінансування. Також існує думка, що більше коштів має бути спрямовано на підтримку позиції, якої дотримуються США у технологічній та дослідницькій галузях. Натомість, існує ще одна думка серед педагогів США, яку, на наш погляд, доцільно підтримати, оскільки вони вимагають витратити більше коштів на розвиток обох тенденцій і вважають, що конфлікт між двома тенденціями американської освіти має бути розв'язаний позитивно [7, 71]. Отже, конфлікти, що виникають у процесі реформування навчальної системи, потрібно розв'язати так, щоб загальний рівень освіти США мав яскраво виражену тенденцію до зростання.

Виклад основного матеріалу. Прогрес, який відбувся у США за порівняно короткий період історії в економічній, політичній, науковій та культурній сферах, пов'язаний з реалізацією принципів рівних можливостей для всіх американців. У освітній галузі це проявляється в тому, щоб забезпечити здобуття освіти переважною більшістю американців, відповідно до їхніх здібностей. Незважаючи на гостроту проблеми, особливо у північних та західних

регіонах США, державна політика була спрямована не на масову освіту, а на елітарну. Але долаючи складнощі, які виникали в економічному розвитку, американська система освіти була спрямована на забезпечення рівних можливостей і високої якості навчання, зумовила зростання загального освітнього рівня у країні. Такий підхід заохочував американців вступати до університетів та займатися спеціалізованими дослідженнями, а також посилював віру в те, що майбутнє суспільства залежить від отриманої громадянами освіти.

У США існує дві гілки впливу на освіту: законодавча або державна і громадська, які визначають зміст навчання, характер, масштаб та різноманітність закладів освіти. Оскільки американська система освіти є децентралізованою системою, то практично всі питання, які стосуються освіти, розв'язуються окремими штатами. Водночас у США функціонує федеральний Департамент освіти, завдання якого полягає у тому, щоб збирати інформацію, надавати консультації та фінансову допомогу для реалізації певних освітніх програм. Американці вважають, що освіта – це “національна справа, яка є відповідальністю штатів та виконує місцеву функцію”, тому що Конституція США не передбачає відповідальності федерального уряду за освіту [7, 59]. Через це кожен із 50-и штатів самостійно встановлює власні вимоги до викладання та педагогічної майстерності викладачів. Значна увага приділяється оцінюванню знань студентів на основі їх стандартизації. І.Д. Лівінгстон зазначає, що стандарт – це ступінь оволодіння матеріалом, необхідний для того, щоб досягти якоїсь мети, еталон належного, соціального і фактично бажаного рівня навчальних досягнень [6, 4787]. Відповідно до змісту навчання та цілей, стандарти освіти можна представити як загальноприйнятий зразок оцінювання знань студентів або визначення

ШЛЯХИ СТАНДАРТИЗОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ США

рівня їхньої успішності оволодіння змістом навчання. Найбільш поширені загальноприйняті стандарти освіти США такі: *стандарт можливості навчатися, стандарт змісту навчання, стандарт навчальних досягнень*. Саме тому, щоб встановити певні стандарти оцінювання знань студентів, необхідно визначити зміст навчального предмету, до якого вони застосовуються. Оскільки в США до програми того чи іншого університету включають обов'язкові та необов'язкові предмети, важливо з'ясувати, чи всі студенти мали рівні можливості в опануванні предмета для того, щоб об'єктивно здійснити оцінювання їхніх знань. В університетах США діють різні види оцінювання знань, і більшість університетів вимагає складання іспитів у середині семестру та після його закінчення. У США значну увагу приділяють широко відомим стандартизованим тестам, а саме: – SAT (Scholastic Aptitude Test) та ACT (American College Testing program). Ці два найбільш відомі тести часто використовуються у процесі оцінювання на загальнодержавному рівні. Стандартизований тест SAT використовується у процесі оцінювання знань студентів. Він спрямований на перевірку здібностей вихованців в опануванні навчальних предметів. За допомогою тесту SAT педагоги намагаються оцінити здібності студентів, переважно у мовних та математичних галузях, яким приділяють більше уваги для опанування у вищих навчальних закладах. Також у США широко використовують у процесі оцінювання знань студентів стандартизований тест ACT. Цей тест американської тестової програми для коледжів також використовується у процесі оцінювання знань студентів, за допомогою якого оцінюються навички студентів з англійської мови, математики, суспільних та природничих наук. У США для проведення тестів неурядові установи визначають спеціальні дати та відповідні місця і підкреслюють, що оцінювання відбувається у балах від найвищого 800 і найнижчого 200. Зокрема І.Є.Булах зазначає, що з 1980 року у вищих навчальних закладах широко використовується тест AT (Achievement Test), основу якого становлять завдання на визначення ґрунтовних знань з окремих дисциплін і проводяться з метою виявлення здатності майбутніх студентів до навчання у вищому навчальному закладі [1, 17]. Хоча тести SAT, ACT та AT є стандартизованими і використовуються університетами як стандарти для порівняння знань, проте результати оцінювання знань студентів на їх основі не вважаються офіційними. До іншого типу належать стандарти змісту

навчання. Зміст визначає різні галузі знань і навичок, якими мають опанувати всі студенти вищих навчальних закладів. Саме стандарти змісту навчання і визначають певну частину змісту навчальної програми, якою повинні оволодіти студенти відповідного вищого навчального закладу.

До стандартів навчальних досягнень належать ті, що визначають наскільки досконало студенти оволоділи певною частиною змісту програми вищого навчального закладу: коледжу, університету.

Різноманітні вищі навчальні заклади забезпечують здобуття студентами освітньо-кваліфікаційних рівнів (молодший спеціаліст, бакалавр, магістр, доктор), що здійснюється на основі теоретичного обґрунтування і практично перевірених підходів до оцінювання знань. Освітні заклади США, в яких здійснюється навчання студентів за програмою “післясередньої освіти”, правомірно називаються вищими навчальними закладами. Саме тому у США не існує суттєвої різниці між коледжами та університетами. Але варто розрізняти коледжі, які здійснюють процес навчання студентів за програмою, розрахованою на два або чотири роки навчання. Коледжі США, що готують спеціалістів протягом двох років навчання, можна прирівняти до технікумів та професійних ліцеїв у нашій країні, а ті, що працюють за програмою чотирьох років навчання, – до профільних інститутів. Коледжі, в яких здійснюється навчання за дворічною програмою, – це американський підхід до професійної підготовки фахівців. Студентам США, які закінчили коледж із дворічною програмою навчання, присвоюють ступінь “Aide-Bachelor”, що означає ад’юнкт-бакалавра і відповідає диплому про середню спеціальну чи технічну освіту в Україні. Під терміном “вища освіта” у США розуміють навчання у будь-якому навчальному закладі після закінчення середньої школи. Хоча різниця між коледжами та університетами США незначна, проте університети надають більший вибір спеціальностей у різних науках, більше можливостей для науково-дослідницької діяльності і лише в університетах можна отримати ступінь магістра та доктора наук.

У США розрізняють додипломні та післядипломні ступені отримання вищої освіти студентами вищих навчальних закладів. Додипломні це – “Associate і Bachelor”, що в перекладі означає молодший член університетської корпорації та бакалавр. У США ступінь бакалавра отримують студенти, які

ШЛЯХИ СТАНДАРТИЗОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ США

закінчили професійні чи професійно-технічні навчальні заклади із дворічною програмою навчання. Оскільки навчання у вищих освітніх закладах США не має чітко окресленого терміну завершення, реальний термін отримання вищої освіти може бути продовжений, бо студенти вищих навчальних закладів США поєднують роботу і навчання, часто беруть перерви у навчанні. Додипломну освіту “Associate” не треба вважати повною мірою ступенем вищої освіти тому, що вона не дає права перейти на післядипломний ступінь вищої освіти і не є обов’язковою умовою такого переходу, щоб продовжити навчання на ступінь бакалавра, незважаючи на те, що майже всі загальноосвітні програми розраховані на продовження навчання на ступінь бакалавра. Проте програми “Associate” мають ряд важливих функцій у системі освіти США. Найбільш важлива серед них – це забезпечити підготовку майбутніх студентів для навчання у вищому навчальному закладі. Відсутність єдиних загальноосвітніх стандартів і велика кількість різних шкільних програм призводять до значних проблем у діагностиці знань, умінь і навичок студентів США, що є певною перешкодою для навчання у вищому навчальному закладі. Це свідчить про те, що недостатній рівень загальноосвітньої підготовки американських студентів не дає їм змоги продовжити навчання у вищому навчальному закладі США і є певною перешкодою підвищення ефективності вищої освіти США. Саме тому програми “Associate” і їхній загальноосвітній компонент компенсують недостатній рівень підготовки студентів, урівнюють можливості абітурієнтів і здійснюють підготовку спеціалістів з професійно-технічними навичками.

В американській системі освіти коледж – це навчальний заклад, у якому викладаються курси споріднених дисциплін, а заняття тривають приблизно чотири роки. Зауважимо, що коледжі гуманітарних наук у США пропонують курси з літератури, мов, історії, філософії та суспільних наук. На відміну від коледжів гуманітарних наук, у бізнес-коледжах студенти вивчають бухгалтерську справу, інвестиції та маркетинг. Багато коледжів незалежні й видають дипломи бакалавра тим, хто закінчив відповідну програму освіти, як правило, за відведені чотири роки.

Коледжі в США можуть бути складовою частиною університетів країни. Великі університети, здебільшого, об’єднують кілька коледжів і дають вчений ступінь у різних галузях.

Кожен штат має свій університет, а деякі штати управляють великою мережею коледжів

та університетів. У США існує велика кількість навчальних закладів, а відповідно – і навчальних програм, тому простежується розбіжність у програмах обов’язкових та необов’язкових навчальних предметів та стандартів. Стандартизовані тести “SAT” та “ACT”, які проводяться щороку, забезпечують загальнодержавні орієнтири оцінки. Багато університетів публікує середні бали, що їх отримали за виконання тестів зараховані студенти [5, 1 – 12].

Тестові програми застосовуються при подальшому навчанні у вищих навчальних закладах. Студенти, які продовжують навчання в юридичній або медичній школі, також складають стандартизовані тести. Як правило, такі тести розробляються різними юридичними та медичними школами і проводяться за графіком на загальнонаціональній основі. Подібно до тестів “SAT” та “ACT”, вони не є загальнодержавними і не регулюються урядом. Але інші іспити, які складають студенти США, офіційні та досить складні. Якщо студент навчався протягом багатьох років в університеті й отримав диплом із званням доктора наук, то це не означає, що він може розпочати свою практичну діяльність у США. Окремі штати вимагають складання додаткових іспитів, написання стандартизованих тестів.

Стандарти освіти визначаються цілями освіти, які на державному рівні встановлює уряд. Оскільки стандарти освіти визначаються цілями, то їх можна розглядати, як результати знань студентів, які опанували певну частину змісту програми. Цілі освіти складаються дуже загально, тому оцінювання знань студентів має певні розбіжності та недоліки. Саме тому виникає потреба, щоб цілі освіти звести до конкретних завдань на різних етапах навчання та узгодити їх з навчальними програмами, які студенти мають виконати у визначений термін. Оскільки система освіти США розгалужена, немає чітко визначеного терміна оцінювання знань студентів у процесі навчання [4, 8 – 9].

Таким чином, *стандарти освіти – це чітко визначені вимоги до навчального процесу і програми у вищому навчальному закладі на різних етапах навчання з певної дисципліни, які надають можливість визначити рівень знань студентів та термін процесу оцінювання.*

Якщо в процесі навчання ретельно підібрати групу студентів з ґрунтовними знаннями з предмету і здійснити оцінювання знань способом написання тестових завдань, то за середнім балом

ШЛЯХИ СТАНДАРТИЗОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ США

можна встановити стандарти освіти. Отже, стандарти освіти встановлюються за середнім балом, який вимірює ступінь оволодіння певним матеріалом навчальної програми за визначений період. Але основною проблемою стандартів освіти на державному та міжнародному рівнях є те, що цілі навчання у вищих навчальних закладах визначаються не завжди об'єктивно, а тому постійно вдосконалюються. Тому виникає потреба постійно вносити зміни та поновлювати стандарти освіти. З метою вдосконалення стандартів освіти експерти постійно аналізують інформацію про результати навчального процесу, здійснюють моніторинг процесу оцінювання та впроваджують стандартизовані тести для того, щоб об'єктивно оцінити когнітивні та некогнітивні аспекти навчальних досягнень.

Американський дослідник С.Е. Бібі зазначає, що оцінювання освіти – це системне збирання і тлумачення фактів, за якими йде наступний етап – судження про їхню цінність і відповідне планування подальших дій [3, 69]. Отже, оцінювання знань студентів дає змогу формувати судження про результати навчального процесу у вищих навчальних закладах, виконання певної програми на різних етапах навчання і опанування навчального предмету у різних галузях.

У педагогічній літературі часто зустрічаються дещо подібні визначення щодо моніторингу та оцінювання знань студентів. Незважаючи на те, що це споріднені речі, між ними існує суттєва відмінність. Моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про зміст освіти, виконання програми у вищому навчальному закладі, процеси й результати в системі освіти. Тоді як оцінювання передбачає застосування зібраних даних для того, щоб сформувавши судження про рівень знань студентів у певних галузях науки, а також про рівень досягнень викладачів у вищому навчальному закладі, їх майстерність та науковість. Систематичне збирання фактів про рівень знань та досягнень у навчанні дещо подібне до моніторингу навчального процесу, а саме, до його показникової системи [2, 18].

Висновки. Отже, до чинників, що суттєво впливають на ефективність упровадження стандартизованого оцінювання належить професійно-педагогічна компетентність викладачів вищої школи, які, здійснюючи педагогічне оцінювання, повинні вміти застосовувати стандарти змісту вищої освіти, а також виробити науковий підхід до діагностики якісного рівня засвоєння студентами знань. Формування у викладачів умінь здійснювати стандартизоване оцінювання ґрунтується на

вивченні підходів до встановлення і добору стандартів.

Підкреслюється, що педагогічна майстерність викладача проявляється у вмінні гармонійно поєднувати різні підходи до стандартизованого оцінювання якісного рівня знань студентів, сприяє підвищенню його об'єктивності й надійності. Отже, стандарти педагогічного процесу доцільно застосовувати на кожному етапі опанування навчальною програмою університету для того, щоб визначити рівень знань студентів та якість освітніх послуг, посилити конкурентну спроможність випускників на міжнародному ринку праці.

1. Булах І. *Поняття та категорії педагогічної діагностики* // Частина І. *Теорія: Навчально-методичні та інформаційно довідникові матеріали для педагогічних працівників* / За заг. ред. Ірини Булах. – К.: Майстер клас, 2005. – С. 11 – 18.

2. *Моніторинг стандартів освіти* / Гамбурський університет, Інститут порівняльної педагогіки; За ред. Альберта Тайджимана і Т.Невілла Послтеїта / Пер. з англ. Ірина Пилипчук. – Львів: Літопис, 2003. – 325 с.

3. Beeby C.E. *The meaning of evaluation. Current Issues in Education* // *Evaluation*. – Wellington: Department of Education. – 1997. №4. – P. 68 – 78.

4. Boggs G.R. *U.S. COMMUNITY COLLEGES: A Gateway to Higher Education for many* // *U.S. Society and values*. – 2005. – November. – P. 8 – 9.

5. *An alternative to standardised testing* // *Gifted Child Today*. WACO. – 2002. – Winter. – P. 1 – 12.

6. Livingston D.L. *Standards, national: Monitoring*. / T.Husen & T.N.Postlethwaite. // *International Encyclopedia of Education*. – Oxford: Pergamon Press, 1991. – P. 4786 – 4791.

7. Stivenson D.K. *Education. / American Life and Institutions*: – Washington, 1998. – P. 56 – 72.

Т.Г. Шевченко. Автопортрет.
Олівець. 1847